

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 215

van **MANUELA VAN WERDE**

datum: 18 februari 2016

aan **GEERT BOURGEOIS**

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

Zeilschip Mercator - Erfgoedwaarde

Het 80m lange zeilschip Mercator, eigendom van de Vlaamse Gemeenschap, is als monument beschermd bij ministerieel besluit van 24 september 1996. Sinds 2008 berust het vruchtgebruik in handen van de vzw Zeilschip Mercator, onder voogdij van de stad Oostende. In de overeenkomst wordt de museale uitbating van het schip en de bestendiging van de Mercator als publiekstrekker benadrukt.

Op 29 september verliet het zeilschip de Mercator zijn vaste ligplaats in het Oostendse Mercatordok voor zijn grootste onderhoudsbeurt ooit. De vorige restauratiecampagne dateert van 2008-2009. Bij elke verplaatsing komt dit unieke schip opnieuw onder de aandacht en komen de toekomst en de kosten voor het beheer ter sprake.

Intussen werd het Varenderfgoeddecreet goedgekeurd en is een uitvoeringsbesluit in opmaak. Hiermee wordt een instrument aangereikt dat inspeelt op het roerende karakter van dit nautisch patrimonium. Een wijziging van het beschermde statuut via dit decreet zou een game changer kunnen zijn, waarbij het versterken van de erfgoedwaarden zou samenvallen met het opnieuw operationeel maken van de Mercator.

1. Wordt de huidige restauratie uitgevoerd met het oog op het terug zee- of zeilwaardig maken van de Mercator?
2. Op welke manier komt de erfgoedwaarde van de Mercator volgens de minister het best tot haar recht: als varend of onroerend erfgoed?
3. Overweegt de minister een wijziging van het beschermingsbesluit via het Varenderfgoeddecreet of is het de bedoeling dat de Mercator als onroerend erfgoed (monument) beschermd blijft?
4. Is het Mercatordok in Oostende de enige ligplaats die in aanmerking genomen wordt voor het zeilschip? Welke pistes zijn mogelijk en zal de minister deze onderzoeken?
5. Welke invloed zal een eventuele erkenning als varend erfgoed hebben op de uitbating van de Mercator en de bestaande overeenkomsten met de vzw Mercator en de stad Oostende?

Deze vraag werd gesteld aan de ministers Geert Bourgeois (215), Ben Weyts (676).

GEERT BOURGEOIS

MINISTER-PRESIDENT VAN DE VLAAMSE REGERING, VLAAMS MINISTER VAN BUITENLANDS BELEID EN ONROEREND ERFGOED

GECOÖRDINEERD ANTWOORD

op vraag nr. 215 van 18 februari 2016

van **MANUELA VAN WERDE**

1. Neen, de huidige werkzaamheden die aan de Mercator worden uitgevoerd zijn onderhoudswerken aan voornamelijk romp en dekken.
2. De Mercator is sinds 1960 niet meer in gebruik als schoolschip en kreeg Oostende als thuishaven. Het schip zou in zeilende staat een uitstekende ambassadeur voor Vlaanderen zijn en kan zonder meer concurreren met de grote zeilschepen die de wereldzeeën bevaren. Bij de herstelwerken de voorbije jaren werd er voor gezorgd dat die niet tot gevolg zouden hebben dat het schip niet meer zou kunnen varen. In het verleden is meermaals de idee geopperd om de Mercator terug te laten varen, maar dan zou het schip moeten voldoen aan een aantal voorwaarden en ingrepen die de zeewaardigheid en veiligheid garanderen. Ook zou moeten onderzocht worden of het opnieuw in de vaart brengen de erfgoedwaarden van het schip niet te veel zou aantasten. Vandaag zijn immers alle historische installaties van de Mercator nog aanwezig, evenals het waardevolle historische interieur. Daarnaast moet een beheersstructuur aanwezig zijn die instaat voor de uitbating van het schip. Tussen 2003 en 2007 is door de Vlaamse regering gevraagd te onderzoeken of de Mercator terug in de vaart kon worden gebracht. Vzw Nautiv kwam na een eerste evaluatie tot drie scenario's: bij zeewaardig maken was er naar schatting een kostenplaatje van 7 miljoen euro aan verbonden, terwijl de zeewaardigheid beperkt zou blijven binnen bepaalde grenzen vanaf de kust. De tweede mogelijkheid was om het schip te restaureren en het dan te laten liggen in de Mercatorjachthaven in Oostende. Het derde scenario was om het schip uit het water te halen, te restaureren en in een droogdok te leggen. Eind 2005 besliste de Vlaamse regering ook een onderzoek in te stellen naar een mogelijke beheersstructuur, met de drie alternatieven als mogelijke opties. De Participatiemaatschappij Vlaanderen werd in samenwerking met Nautinvest Vlaanderen belast om een PPS-formule voor het beheer en de exploitatie van de Mercator uit te werken en hiervoor een passende procedure te lanceren. Tussen september en november 2006 voerde PMV een marktconsultatie om na te gaan of de Mercator zeewaardig kon worden gemaakt in een PPS-constructie. Dat bleek niet mogelijk te zijn.
3. Volgens de juridische logica is de Mercator roerend en niet onroerend van aard. In die zin is de bescherming volgens het Varendergoeddecreet, dat een gemeenschapsmaterie regelt, logischer dan een bescherming volgens het Onroerendergoeddecreet, dat een gewestmaterie behandelt. De Mercator is echter beschermd op een ogenblik dat het Varendergoeddecreet nog niet bestond. Dat decreet is immers pas in 2002 bekrachtigd. De enige mogelijkheid toen was om de Mercator als monument te beschermen. De vraag is of het schip voordeel heeft bij een opheffing van de bescherming als monument en een parallelle bescherming als varend erfgoed. De doelstelling is vandaag immers het behoud van de Mercator. Beide decreten leggen aan de eigenaar en de samenleving dezelfde erfdienstbaarheden op, met name het behoud van het schip en de verplichting om nodige maatregelen te nemen om het schip te onderhouden en te beveiligen. Een wijziging van het beschermingsstatuut dringt zich om die reden niet op.

Het decreet op het varend erfgoed biedt een grotere flexibiliteit voor schepen die effectief in de vaart zijn en moedigt het varend gebruik van erfgoed aan. Indien het schip effectief weer in de vaart zou worden gebracht, is het zinvol om het juridische statuut van de Mercator te wijzigen. Indien het schip in de haven zou blijven is het aangewezen om de huidige bescherming als onroerend erfgoed verder te laten bestaan. De keuze is dus afhankelijk van het exploitatiescenario dat wordt gekozen.

4. Het beschermingsbesluit duidt het Mercatordok in Oostende als vaste ligplaats voor het zeilschip aan. Er dient zich momenteel dan ook geen reden aan om andere ligplaatsen te onderzoeken. Wegens de geringe diepte is verhuizing uit het dok ook moeilijk. Op dit ogenblik kan dit slechts gebeuren bij extreem hoog tij, wat neerkomt op twee maal per jaar.
5. Indien de eigendom van het schip ook formeel aan de vzw Zeilschip Mercator en/of de stad Oostende wordt overgedragen, kan de eventuele erkenning als varend erfgoed leiden tot de mogelijkheid om ook latere beheerswerkzaamheden te betoelagen vanuit de Vlaamse overheid.